

Terminologický slovník

cieľ Konvergenca (Objective „Convergence“): jeden z troch cieľov kohéznej politiky EÚ na programové obdobie 2007 – 2013 financovaný z KF, ERDF a ESF. Cieľ Konvergenca financovaný z ERDF a ESF sa sústreďí na regióny NUTS 2, ktorých hrubý domáci produkt na obyvateľa v parite kúpnej sily (HDP/obyv. v PKS), vypočítaný na základe disponibilných údajov za tri posledné roky pred prijatím nariadenia, nedosiahne 75 % priemeru rozšírenej EÚ – čo je v prípade SR celé jej územie s výnimkou bratislavského kraja. Cieľ Konvergenca financovaný z KF pokryje členské štáty, ktorých hrubý národný dôchodok (HND) v parite kúpnej sily, vypočítaný na základe disponibilných údajov za tri posledné roky pred prijatím nariadenia, nedosiahne 90% priemeru EÚ, a ktoré majú Konvergenčný program – tieto kritériá SR spĺňa.

Tento cieľ je zameraný na urýchlenie štrukturálnej konvergenzie oprávnených regiónov a koncentruje sa na skvalitnenie podmienok rastu a zamestnanosti vďaka investíciám do fyzických a ľudských zdrojov; inovácií a spoločnosti založenej na vedomostiach; adaptabilnosti na hospodárske a sociálne zmeny; ochranu životného prostredia; administratívnu efektívnosť. (článok 3 všeobecného nariadenia);

cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť (Objective „Regional competitiveness and employment“): jeden z troch cieľov kohéznej politiky EÚ na programové obdobie 2007 – 2013 financovaný z ERDF a ESF. Oblasti oprávnené na financovanie zo štrukturálnych fondov v rámci cieľa Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť, sú tie oblasti, na ktoré sa nevzťahuje cieľ Konvergenca (článok 6 všeobecného nariadenia) – čo je v prípade Slovenska bratislavský kraj. Tento cieľ je s výnimkou najmenej rozvinutých regiónov zameraný na posilnenie konkurencieschopnosti a príťažlivosti regiónov, ako aj zamestnanosti predvídaním hospodárskych a sociálnych zmien vrátane zmien spojených s otvorením trhu prostredníctvom inovácie a podpory znalostnej spoločnosti, podnikania, ochrany a zlepšovania životného prostredia a zlepšovania dostupnosti, prispôsobivosti pracovníkov a podnikov, ako aj rozvojom trhov práce na princípe sociálnej inklúzie (článok 3 všeobecného nariadenia);

cieľ Európska územná spolupráca (Objective „European Territorial Cooperation“): jeden z troch cieľov kohéznej politiky EÚ na programové obdobie 2007 – 2013 financovaný z ERDF. Tento cieľ je zameraný na posilnenie cezhraničnej spolupráce prostredníctvom spoločných miestnych a regionálnych iniciatív, posilnenie nadnárodnej spolupráce prostredníctvom činností prispievajúcich k integrovanému územnému rozvoju naplňajúcemu priority Spoločenstva a posilnenie medziregionálnej spolupráce a výmeny skúseností na príslušnej územnej úrovni (článok 3 všeobecného nariadenia). Cieľ Európska územná spolupráca je v prípade cezhraničnej spolupráce oprávnený pre pohraničné regióny NUTS 3; v prípade nadnárodnej spolupráce – nadnárodné oblasti (zoznam bude stanovený EK neskôr) v prípade medziregionálnej spolupráce a výmeny skúseností – územie celého Európskeho spoločenstva.

disparity (disparities): sú hlavné prekážky, bariéry, ktoré je nutné prekonať, aby bol dosiahnutý cieľ stratégie. Sú výsledkom syntézy identifikovaných slabých stránok a ohrození uvedených v SWOT analýze;

efektívnosť (effectiveness): pomer medzi finančným vstupom a dosiahnutým výstupom, výsledkom, a/alebo dosahom;

Európska únia (EÚ) - je spoločenstvom demokratických európskych krajín, ktoré sa spoločne usilujú o mier a prosperitu. Členské štáty zriadili spoločné inštitúcie, ktorým preniesli časť svojej zvrchovanosti, aby sa rozhodnutia o osobitých záležitostiach spoločného záujmu robili na európskej úrovni. Nie je to štát, ktorý chce nahradiť existujúce štáty, nie je to však ani organizácia pre medzinárodnú spoluprácu;

Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) (European Regional Development Fund): finančný nástroj štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ, ktorý prispieva k financovaniu pomoci na posilnenie ekonomickej a sociálnej súdržnosti odstraňovaním regionálnych rozdielov cestou podpory rozvoja a štrukturálneho prispôsobenia sa regionálnych ekonomík. Zahŕňa aj adaptáciu upadajúcich priemyselných regiónov a zaostávajúcich regiónov a podporu cezhraničnej, nadnárodnej a medziregionálnej spolupráce (článok 2 nariadenia o ERDF);

Európsky sociálny fond (ESF) (European Social Fund): finančný nástroj štrukturálnej a regionálnej politiky EÚ prispievajúci k napĺňaniu priorít EÚ ako posilňovanie ekonomickej a sociálnej súdržnosti zlepšovaním podmienok pre zamestnanosť a tvorbu pracovných príležitostí, podporou vyššej úrovne zamestnanosti a väčšieho počtu a lepších pracovných miest. A to cestou podpory politík členských krajín s cieľom dosiahnuť plnú zamestnanosť, kvalitu a produktivitu práce, propagovať sociálne začleňovanie (inklúziu) vrátane prístupu znevýhodnených ľudí k práci, a znižovať národné, regionálne a miestne rozdiely (článok 2 nariadenia o ERDF);

faktory rozvoja (development factors): predstavujú hlavné impulzy, ktorých využitie vedie k zmierňovaniu identifikovaných disparít. Faktory rozvoja môžu predstavovať existujúce, alebo budúce impulzy;

Kohézny fond (Cohesion Fund): finančný nástroj kohéznej politiky EÚ na účely posilnenia hospodárskej a sociálnej súdržnosti Spoločenstva v záujme podpory trvalo udržateľného rozvoja (čl. 1 nariadenia o KF). Oprávnené na financovanie z KF sú tie členské štáty, ktorých HND na obyvateľa v PPS vypočítaný na základe údajov Spoločenstva za posledné tri dostupné roky je nižší ako 90 % priemeru Spoločenstva (čl. 5 všeobecného nariadenia);

konvergenca (convergence): približovanie, vyrovňovanie úrovne. Celková konvergenca pozostáva z troch parciálnych okruhov konvergenencie: nominálnej konvergenencie, reálnej konvergenencie a štrukturálnej konvergenencie;

Lisabonská stratégia – stratégia EÚ prijatá hlavami štátov a vlád krajín únie v Lisabone v marci roku 2000, podľa ktorej sa má Európa stať do roku 2010 najdynamickejšou a najkonkurencieschopnejšou poznatkovo orientovanou ekonomikou, ktorá bude schopná trvalo udržateľného rastu s väčším množstvom pracovných miest a väčšou sociálnou kohéziou. Slovenská vláda sa prihlásila k Lisabonskému procesu;

marginalizované rómske komunity (Marginalised Roma Communities): koncentrácie Rómov, ktorí trpia vysokou mierou sociálnej exklúzie a deprivácie;

Národný program reforiem (National Reform Programme): V súlade s novými procesmi koordinácie sa lisabonské stratégie členských krajín koncipujú v rámci trojročných programových cyklov a sú prezentované v *národných programoch reforiem*. Zameranie a obsah týchto strategických dokumentov vychádza z nových zásad hospodárskej politiky EÚ – z tzv. *Integrovaných zásad* (Integrated Guidelines), ktoré syntetizujú doterajšie Všeobecné zásady hospodárskej politiky (Broad Economic Policy Guidelines) a Usmernenia pre zamestnanosť (Employment Guidelines). K prioritným oblastiam stratégie boli vypracované samostatné *akčné plány*, ktoré vláda SR schválila v júli 2005. V akčných plánoch sú definované konkrétne hlavné úlohy pre jednotlivé oblasti. Každá z úloh má jasne definované ciele, časovú postupnosť krokov, indikátory pre hodnotenie pokroku v danej oblasti

a zodpovednosť za plnenie úlohy. bola použitá ako základ a ťažisko aj pre Národný program reforiem pre Slovensko;

Národný rozvojový plán (National Development Plan): analýza situácie vypracovaná členským štátom so zreteľom na ciele kohéznej politiky EÚ (ciele 1,2 a 3), prioritné potreby pre dosiahnutie týchto cieľov, ako aj stratégia, plánované prioritné činnosti, ich špecifické ciele a príslušné indikatívne finančné prostriedky na obdobie 2000 – 2006, resp. v prípade SR na roky 2004 – 2006. Slúži pre Komisiu ako východisko pre vypracovanie Rámca podpory Spoločenstva;

Národný strategický referenčný rámec (National Strategic Reference Framework) - V zmysle legislatívy (nariadení) Európskej únie každý členský štát predkladá pred začiatkom programového obdobia Európskej komisii vlastný rámcový programový dokument, Národný strategický referenčný rámec. Tento dokument predstavuje referenčný nástroj na prípravu programovania fondov. Stanovuje národné priority, ktoré budú spolufinancované zo štrukturálnych fondov a Kohézneho fondu v programovom období 2007 – 2013 v nadväznosti na Strategické usmernenia Spoločenstva, ktoré definujú rámce pre intervencie fondov na európskej úrovni. Zabezpečuje, že pomoc z fondov bude využitá v súlade so Strategickými usmerneniami Spoločenstva. Taktiež určí prepojenie medzi prioritami Spoločenstva na jednej strane a Národným programom reforiem na druhej strane. Návrh všeobecného nariadenia Rady, čl. 25, ods. 3 dáva členskému štátu na výber, či začleniť cieľ Európska územná spolupráca do NSRR. NSRR musí povinne obsahovať iba cieľ Konvergencia a cieľ Regionálna konkurencieschopnosť a zamestnanosť;

Opatrenie - spôsob, ktorým sa implementuje priorita a ktorý umožňuje spolufinancovanie projektov; na stanovené opatrenie sa poskytuje príspevok z Európskeho spoločenstva a Slovenskej republiky, ako aj vymedzenie špecifikovaných cieľov;

operačný program (Operational Programme): dokument predložený členským štátom a prijatý Komisiou, ktorý určuje stratégiu rozvoja pomocou jednotného súboru priorít, na ktorých dosiahnutie sa bude žiadať pomoc z niektorého fondu alebo v prípade cieľa Konvergencia z Kohézneho fondu a ERDF (článok 2 všeobecného nariadenia);

príjemca (beneficiary): hospodársky subjekt, orgán alebo podnik, či už verejnoprávny alebo súkromný, zodpovedný za začatie alebo za začatie a vykonávanie operácií. V kontexte systémov pomoci podľa článku 87 zmluvy sú príjemcami verejnoprávne alebo súkromné spoločnosti, ktoré vykonávajú jednotlivé projekty a poberajú verejnú pomoc;

priorita - jedna z priorít stratégie v operačnom programe zloženom zo skupiny operácií, ktoré navzájom súvisia a majú špecifické merateľné ciele;

prioritná os (priority axis): jedna z priorít stratégie v operačnom programe, ktorá sa skladá zo skupiny navzájom súvisiacich operácií s konkrétnymi, merateľnými cieľmi. Prioritná os operačného programu sa rovná jednej konkrétnej strategickej/špecifickej priorite stratégie Národného strategického referenčného rámca SR na roky 2007 – 2013;

Rámec podpory spoločenstva (Community Support Framework) 2004 – 2006: základný programový dokument členského štátu pre využívanie fondov EÚ v rokoch 2000 – 2006, resp. 2004 – 2006 schválený Komisiou po dohode s dotknutým členským štátom. Európska komisia pri tvorbe Rámca podpory spoločenstva vychádza z prijatého rozvojového plánu daného členského štátu (v prípade SR bol vypracovaný Národný rozvojový plán 2004 - 2006). Rámec podpory spoločenstva obsahuje stratégiu a priority pre činnosť fondov a členského štátu, ich špecifické ciele, príspevok fondov a ostatné finančné zdroje. Tento dokument je rozdelený na priority a vykoná sa prostredníctvom jedného alebo viacerých operačných programov. V prípade Slovenskej republiky sa vzťahuje na Cieľ 1 kohéznej politiky EÚ.

V budúcom programovom období 2007 – 2013 sa Rámec podpory spoločenstva nahrádza iným typom dokumentu – Národným strategickým referenčným rámcom;

riadiaci orgán (Managing Authority): jeden alebo viac vnútroštátnych, regionálnych alebo miestnych orgánov či subjektov menovaných členskými štátmi pre účely riadenia podpory zo štrukturálnych fondov. Stanovuje sa riadiaci orgán pre Rámec podpory Spoločenstva, pre každý operačný program, Jednotný programový dokument a iniciatívy ES;

sprostredkovateľský orgán (SORO) (Intermediate Body): každý orgán alebo verejnoprávny orgán alebo súkromný subjekt, ktorý koná pod vedením riadiaceho (sprostredkovateľský orgán pod riadiacim orgánom) alebo certifikačného orgánu (sprostredkovateľský orgán pod certifikačným orgánom) alebo ktorý vykonáva povinnosti v mene takéhoto orgánu vo vzťahu k príjemcom vykonávajúcim operácie. Úlohou SORO je najmä zabezpečiť efektívnu komunikáciu medzi príjemcom a príslušným RO. Definovanie a rozsah úloh a právomocí, ako aj splnomocnenie SORO na uzatváranie zmlúv o poskytnutí nenávratného finančného príspevku je v kompetencii príslušného RO, ktorý o tom so SORO uzatvára „Zmluvu o delegovaní právomocí“. V prípade OP Vzdelávanie sú príslušnými SORO: Agentúra pre podporu regionálneho školstva, Agentúra pre podporu vysokoškolského vzdelávania, Agentúra pre podporu celoživotného vzdelávania. Pre grantové schémy v rámci OP Vzdelávanie sú príslušnými SORO: Krajské školské úrady a vyššie územné celky;

Strategické usmernenia Spoločenstva (Community Strategic Guidelines): dokument vypracovaný EK, vymedzujúci jednotný rámec, ktorý majú členské štáty EÚ použiť pri vypracovávaní svojich Národných strategických referenčných rámcov a v z nich vyplývajúcich operačných programov. Stanovuje rámec pre všetky ciele kohéznej politiky EÚ, priority Spoločenstva s cieľom podporovať vyvážený, harmonický a trvalo udržateľný rozvoj Spoločenstva;

synergický efekt (synergic effect): efekt koncentrácie vyvolaný spolupôsobením, kombináciou niekoľkých intervencií na jednom území alebo u jedného konečného prijímateľa;

Štrukturálne fondy (ŠF) - nástroje štrukturálnej politiky Európskeho spoločenstva využívané na dosiahnutie jej cieľov. K štrukturálnym fondom v programovom období 2007-2013 patria tieto fondy: Európsky fond regionálneho rozvoja (EFRR), Kohézny fond (KF) a Európsky sociálny fond (ESF);

štatistická územná jednotka: NUTS je štandard pre hierarchické členenie administratívnych oblastí štátov Európskej únie pre účel regionálnej štatistiky. Delenie nemusí nevyhnutne odpovedať administratívnomu deleniu štátu. Je zavedený Štatistickým úradom Európskej komisie (EUROSTAT) v spolupráci s Národnými inštitútmi pre štatistiku, v prípade Slovenska Štatistickým úradom Slovenskej republiky;

trvalo udržateľný rozvoj (sustainable development): je taký rozvoj, ktorý súčasným i budúcim generáciám zachováva možnosť uspokojovať ich základné životné potreby a pritom neznižuje rozmanitosť prírody a zachováva prirodzené funkcie ekosystémov.. TUR zahŕňa zložky: ekonomickú, sociálnu a environmentálnu;

účinnosť (efficiency): pomer medzi plánovanými a dosiahnutými hodnotami jedného merateľného ukazovateľa (pomer plánovanej cieľovej a skutočne dosiahnutej cieľovej hodnoty).